

Razgovori med reprezentanti velesilo berlinski krizi

Marshall dejal, da se bo Amerika skušala izogniti vojni. Vladna kriza v Franciji vzemirala uradne kroge. General Clay dospel v Washington.

Washington, D. C., 22. jul.—Trumanova administracija skuša utihniti vojne govornice, katere je sprožila ruska blokada zapadnega Berlina, zaeno pa je namignila, da je za sklicanje konference reprezentantov štirih velesil v svrhu diskuzij o tej krizi in drugih nemških problemih. To linijo je omenil državni tajnik George C. Marshall na sestanku s časnikarji.

Marshall je dejal, "da se Amerika ne bo uklonila in ne dala ustrojavati zaradi ruske blokade Berlina, zaradi pa bo vse, da se izogne tragediji vojne. Zavedamo se naših pravic v Berlinu in v Nemčiji na splošno."

Kmalu potem, ko je Marshall podal izjavo pred časnikarji, je britski poslanik Oliver Franks obiskal državnega podtajnika Roberta Lovetta. Doznanja se, da bosta Amerika in Velika Britanija in morda tudi Francija, ki je zabredla v vladno krizo, naslovlili novo protestno noto sovjetski vladi in zahtevali preklic blokade Berlina. Velika Britanija ne bo storila nobenega koraka v berlinski krizi na svojo odgovornost, temveč sledila Ameriki. Marshallova izjava dokazuje, da Amerika še ni zaprla vseh vrat za zblizanje med zapadom in vzhodom.

Uradni krogi v Washingtonu so vzemirjeni zaradi dogodkov v Franciji. Vlada premijera Roberta Schumana je padla in to je povzročilo nove komplikacije. S padcem vlade je bila razrahljana enotna fronta zapadnih držav. V Washingtonu in Londonu ne vedo, kakšno stališče bo zavzela nova francoska vlada, kadar bo formirana, o berlinski krizi.

General Lucius D. Clay, ameriški vojaški guvernir in vrhovni poveljnik v Nemčiji, in Robert D. Murphy, njegov politični

Veterani japonske armade v Koreji

Nova vojaška sila organizirana

Seoul, Koreja. — (ALN) — Korejski veterani japonske armade so na pohodu v južni Koreji, ki je pod okupacijo ameriških čet. Več tisoč veteranov, katere Korejci smatrajo za izdajalce, je korakalo mimo odr, na katerem so bili ameriški vojaški častniki. Govorniki so naglašali, da so veterani jedro bodoče korejske armade.

Na odru sta bila polkovnik Kim Sukwon in general Li Čungčun. Sukwon je bil častnik v japonski armadi 30 let in dobil je odlikovanje od cesarja Hirohita v znak priznanja zasluge v vojni proti Kitajcem v provinci Šansi. Nasil je japonsko vojaško uniformo.

General Čungčun je vodja mladinske fašistične organizacije v južni Koreji, katere člani so umorili že mnogo liberalcev in delavskih voditeljev.

Oba, Sukwon in Čungčun, sta prisegla lojalnost desničarski vladi v južni Koreji, katere predsednik je dr. Syngman Rhee. Amerika podpira to vlado. Čungčun je v svojem govoru dejal, da bodo vojni veterani pozvani v boj proti komunistom.

Grupa vojnih veteranov japonske armade v Koreji šteje čez 20.000 članov. Ta je en element v organizirani vojaški sili. Druge so mladinska fašistična organizacija in ameriška vojaška sila okrog 25.000 moč.

svetovalec, sta dospela v Washington. Konferenca sta s predsednikom Trumanom, Marshallom in drugimi uradniki. Poročilo pravi, da se je Clay izrekel za sklicanje konference reprezentantov štirih velesil, ki bi bila po njegovem mnenju najboljši izhod iz sedanje zmešnjave. Očitno je, da je Trumanova administracija alarmirana zaradi živčne vojne med Ameriko in Sovjetsko unijo, katere je dobila značaj vojne historije.

Berlin, 22. jul.—Načrt, da zapadne države pošljejo oboroženo vojaško kolono skozi dostope do Berlina, katere so zapečatili Rusi, je bil zavrnjen. Zapadne države ne bodo tvegali spopada z Rusi. Poslužile se bodo diplomatičnih sredstev v prizadevanjih za preklic ruske blokade Berlina. Besednik britske vojaške vlade je označil načrt za fantastičen.

H. J. Fishbein, direktor mednarodne organizacije za begunce, je naznanil, da bodo ameriška letala odpeljala čez 5.000 beguncev iz Berlina ta teden. Poslani bodo v taborišča v ameriški okupacijski coni. Fishbein je dejal, da dobrodelne organizacije ne morejo skrbeti za begunce zaradi ruske blokade.

Ameriške letelce trdnjave so imele manevre nad Helgolandom, nemško otoško trdnjavo. Otok leži v bližini severozapadnega obrežja Nemčije. Baza ameriških letelčnih trdnjav je v Fuerstenreidbrucku, Bavarska. Poveljstvo ameriške letalske sile je sinoči naznanilo, da je šestnajst ameriških raketnih letal dospelo v Anglijo. Iz Anglije bodo odletela v zapadno Nemčijo.

Ceški obrambni minister ni pobegnil

Praga, Čehoslovakija, 22. jul.—Ministrstvo za informacije pravi, da se je general Ludvik Svoboda smejal, ko so se širila poročila, da je pobegnil iz dežele. Prej je vlada naznanila, da si je general vzel mesec dni dopusta. Poročila, objavljena v Londonu in Parizu, so trdila, da je Svoboda pobegnil v zapadno Nemčijo, sedaj pa je notranje ministrstvo naznanilo, da je v Čehoslovakiji.

RUSIJA IMA MOGOČNO OBOROŽENO SILO V VZHODNI NEMČIJI

Berlin, 22. jul.—Amerika ne bo mogla izsiliti preklica ruske blokade zapadnega Berlina in vsak poskus se bi izjalovil. To je mnenje vojaških veščakov. Rusija ima v vzhodni Nemčiji in Berlinu 15 vojaških divizij in dvanajst izmed teh je pripravljenih na spopad. Amerika ima v Nemčiji samo eno divizijo. Sovjetska unija ima vse karte v svojih rokah, ako bo prišlo do preizkušnje moči med njo in zapadnimi državami.

Motorne ruske vojaške kolone so zbrane v bližini ameriške, britske in francoske okupacijske cone. Nedavno je bilo objavljeno poročilo o koncentraciji ruske težke artilerije v bližini Hallea.

Vest iz zanesljivega vira pravi, da so Rusi posejali mine na ozemlju od Baltičkega morja do Schwerina. To ozemlje tvori zaščitni pas zborov sovjetskih armad. Glavni stan zborov je v Schwerinu. Rusi so zgradili

Wallace obsodil aretacije komunistov

Truman privlekel na dan rdeče strašilo

Philadelphia, Pa., 22. jul.—Henry A. Wallace je obsodil aretacije voditeljev komunistične stranke v izjavi, katero je objavil glavni stan nove politične stranke. Delegati te stranke prihajajo v mesto na konvencijo, ki se bo pričela v petek zvečer v isti dvorani, v kateri sta imeli konvenciji republikanska in demokratska stranka. Platforma stranke je že sestavljena in zahteva med drugim poddržavljenje bank, železnic in javnih naprav.

Wallace je dejal, da je aretacija komunistov povezana s strategijo Trumanove administracije. Truman in njegovi pajdali so spet privlekli na dan komunistično strašilo, da prestrašijo ameriške volilce, ker hoče administracija ostati na krmilu.

"Storjen je bil nadaljnji poskus v zavajanju ameriškega ljudstva," je rekel Wallace. "Truman skuša odvrgniti pozornost ljudstva od inflacije, ameriških zablod v Berlinu in drugih problemov. Uverjen sem, da bodo federalna sodišča zavrgla obtožnico proti komunistom, da so skovali zaroto za nasilno strmooglavljenje ameriške vlade."

New York, 22. jul.—Sedem voditeljev komunistične stranke, ki so bili aretirani v tork na obtožbo zarote proti ameriški vladi, je bilo izpuščenih iz zapora proti poročstvu \$5.000 za vsakega. Obtožila jih je federalna veleporota v New Yorku. Aretirani so bili William Z. Foster, predsednik stranke; Eugene Dennis, tajnik; Carl Winters, načelnik sveta komunistične stranke v Michiganu; Benjamin Davis, mestni odbornik v New Yorku; John B. Williamson, tajnik strokovnih unij stranke; Henry Winston, organizacijski tajnik in Jacob Stachel, tajnik vzgojnega oddelka stranke. Drugi obtoženi komunisti, ki še niso bili aretirani, so Irving Potash, John Gates, Robert G. Thompson, Gilbert Green in Gus Hall.

Komunisti so udarili po veleporoti, ki jih je obtožila. Izjavili so, da je akcija veleporote drzen poskus Trumanove administracije v prizadevanjih, da zmaga pri volitvah v novembru.

Francoska bojno letalo padlo v morje

Toulon, Francija, 22. jul.—Francosko bojno letalo je padlo v Sredozemsko morje v bližini obrežja in se razbilo. Pet članov posadke se je rešilo, osem pa je pogrešenih.

trdnjave pri Wismarju. Warne-muendi in Stralsundu. To so nemška pristanišna mesta ob Baltičkem morju.

Rusija ima 52 vojaških letalščic v Nemčiji. Nekatera so bila v zadnjih mesecih povečana. Rusi so zgradili veliko vojaško letališče na otoku Ruetgemu. Nemci so informirali ameriško obveščevalno službo o maneyrih sovjetskih bojnih letal v vzhodni Nemčiji. Udeležili so se jih bombniki tipa Tupolov, o katerih trdijo, da prekašajo ameriške letelce trdnjave.

V Brandenburgu, provinci, ki obkroža Berlin, ima ruska letalska sila sedem letalskih baz. Vsaka baza lahko služi eni letalski diviziji. Divizija šteje 80 do 120 letal. Mnenje prevladuje, da ima Rusija najmanj 20 letalskih divizij v Nemčiji. Rusija ima v Nemčiji tudi zore palece. Trije zbori so v Stendalu in Jueterborgu, dva pa v bližini Dresdena.

Domače vesti

Nov grob
Breezy Hill, Kans. — Dne 3. julija je v državni bolnišnici umrla Kati Kosmač, stara 79 let in doma iz Šentviške vasi pri Tolminu na Primorskem. Bila je članica društva 65 SNPJ in njeno deklino ime je bilo Jeklin. Tukaj zapuška moža Jakoba Kosmača.

Dodatna vest
Johnstown, Pa. — Poročilo v domačih vesteh 16. julija se bi moralo glasiti, da sta gl. urad SNPJ obiskala Thomas in Jenie Škerbec iz Johnstowna, ne iz Strabana, Pa. Z njima je bila Anne Deverič iz Chicaga.

Iz Clevelanda
Cleveland, O. — Po kratki boleznij je v bolnišnici umrl John Oekun, star 76 let, doma iz Lake pri Zidanem mostu na Štajerskem, ki je preteklega aprila z ženo praznovalo zlato poroko. Poleg žene zapuška štiri hčere in tri sinove ter šest vnukov in dva pravnuka. — Dalje je umrla Mary Rakoš, stara 59 let, doma iz Hrvaške, v Ameriki 39 let. Zapuška moža in pet otrok. — Dne 18. julija je v bolnišnici umrl John Kenik, star 67 let, doma iz Vrežovega dola na Dolenjskem, v Ameriki 50 let. Tukaj zapuška ženo, tri sinove in štiri hčere. — Poročila sta se Frank Bombač in Phyllis Johnson. — Družina Richard Galla je dobila prvorojenčka.

Iz La Salle
La Salle, Ill. — Dne 16. julija je tukaj umrla Mary Baznik, stara 67 let, doma iz Vrtun pri Toplicah, v Ameriki 38 let. Njen mož je umrl pred šestimi meseci. Tukaj zapuška pet hčera in eno sestro, v Chicagu enega sina in v stari domovini pet sester.

Zapadne evropske države oklevajo
Izreke so se proti rabi sile proti Rusiji

Zapadne evropske države oklevajo

Izreke so se proti rabi sile proti Rusiji

Haag, Holandija, 22. jul.—Velika Britanija, Francija, Belgija, Holandija in Luksemburška so naznanile, da se ne bodo poslužile oborožene sile proti Rusiji, ki je odredila blokado zapadnega Berlina. Te države so nedavno sklenile vojaško zvezo v Bruslju, Belgija.

Naznanilo, objavljeno po zaključeni konferenci zunanjih ministrov petih zapadnih evropskih držav v Haagu, pravi, da je bil dosežen sporazum glede reševanja problemov, katere je potpisnila v ospredje ruska blokada zapadnega Berlina. Naznanilo dostavlja, da bodo storile vse, kar je mogoče, za obrambo neodvisnosti, integralnosti in ustanov. Prej je bilo naznanjeno, da je bila konferenca sklicana, da sestavi skupne obrambne načrte v pričakovanju, da ji bo Amerika podprla s svojo oboroženo silo.

Zunanji ministri so razpravljali o berlinski krizi. Izrekli so se za politiko previdnosti na pravn Rusom v Nemčiji, da se odvrne nevarnost spopada.

Francoski zunanji minister Georges Bidault je predlagal ustanovitev politične in ekonomske federacije zapadne Evrope. Ta naj bi povežala Veliko Britanijo, Francijo, Belgijo, Holandijo in Luksemburško s Švedsko, Norveško, Dansko, zapadno Nemčijo, Švico, Italijo, Portugalsko in Španijo. Predlog ni bil dan na glasovanje. Bidault je odletel v Pariz, kjer je vlada premijera Schumana, katere član je, padla.

Zunanji ministri so člani sveta vojaške zveze. Na konferenci v Haagu so se izrekli za konsolidacijo in raztegnitev kooperacije na vsa področja, zaeno pa so naglasili, da mora vojaška zveza postati živa realnost.

Vladna kriza v Franciji še traja

Desničar bo morda sestavil novo vlado

Paris, 22. jul.—Andre Marie, zmerni desničar in član stranke socialnih radikalcev, bo morda sestavil novo vlado. To nalogo mu je poveril Vincent Auriol, socialist in predsednik francoske republike.

Znamenja so, da bo Marie narejen na potežke pri formiranju vlade. On hoče izključiti iz vlade komuniste in pristaše generala Charlesa de Gaulle. Dvomljivo je, da bo dobil potrebno večino 309 glasov v narodni skupščini.

Vprašanje je stališče socialistov, ki so povzročili padec vlade premijera Roberta Schumana. Socialisti so zahtevali znižanje proračuna za vzdrževanje in ojačanje oboroženih sil. Vlada je padla, ko je osem socialističnih ministrov resigniralo.

Socialisti in socialni radikalci so daleč narazen o ekonomskih doktrinah. Socialisti zahtevajo ekonomijo pod vladno kontrolo, dočim je Marie izjavil, da je za ekonomsko doktrino članov svoje stranke. Marie je ponudil pozicijo zunanjega ministra Leonu Blumu, staremu socialistu, pozicijo finančnega ministra pa Paulu Reynaudu. Slednji je bil predsednik vlade pred kapitulacijo Francije pred Nemčijo 1. 1940.

Dewey komentiral berlinsko krizo

Pawling, N. Y., 22. jul.—Governor Thomas E. Dewey, predsedniški kandidat republikanske stranke, je komentiral berlinsko krizo, katero je povzročila ruska blokada zapadnega Berlina. Premierjal jo je sodu smodnika, ki lahko eksplodira in sprodi novo vojno. Priporočil je previdnost v poskusih za odpravo krize.

Ceški general v ameriški coni

Frankfurt, Nemčija, 22. jul.—Glavni stan ameriške armade je potrdilo poročilo, da je češki general Bohumil Hasal dobil zavetje v ameriški okupacijski coni v Nemčiji. Iz Čehoslovakije je pobegnil v februarju po preobratu, ko so komunisti dobili vso oblast v deželi.

Deportiranci dospeli v Nemčijo

Bremen, Nemčija, 22. jul.—Čez sto Nemcev in Poljakov, ki so bili izgnani iz Amerike in Mehike, je dospelo v Bremen, pravi naznanilo ameriške vojaške vlade. V nemško luko jih je pripeljal ameriški parnik William Black.

AMERIKA BO DALA ZAPADNI EVROPI MILIJARDO DOLARJEV

Washington, D. C., 22. jul.—Paul G. Hoffman, direktor administracije za ekonomsko ko-operacijo, je naznanil, da bo Amerika dala zapadnim evropskim državam \$1,118,000,000 v juliju, avgustu in septembru. Denar bodo dobile na podlagi Marshallovega načrta, čigar izraženi namen je ustavitve pohoda komunizma in širjenja sovjetskega vpliva.

Hoffman je v naznanilu omenil, da nekatere države, ki bodo dobile ameriške dolare, izražajo bojazen, da bodo postale žrtve ameriških imperialistov, ki jih hočejo pretvoriti v kolonije. Dejal je, da bojazen ni upravičena.

Velika Britanija bo dobila v treh mesecih \$350,000,000, Francija \$216,000,000, Italija \$133,000,000, Avstrija \$69,000,000, Grčija \$52,000,000, Danska \$24,000,000, Norveška pa \$10,000,000.

Maršal Tito zavrnil vse obdolžitve Kominforme

Imel je bojeviti govor na kongresu jugoslovanske komunistične stranke. Demonstracija polne solidarnosti

Belgrad, 22. jul.—Maršal Tito je na petem kongresu jugoslovanske komunistične stranke odločno zavrnil vse obdolžitve Kominforme in poudaril, da bodo jugoslovanski komunisti korakali naprej po določeni liniji.

Kominforma je nedavno obdolžila Tita in voditelje jugoslovanske komunistične stranke, da so se izneverili Marks-Leninovi liniji in da se hoče Jugoslavija nasloniti na zapadne države.

Tito je govoril na kongresu šest in pol ure. Dejal je, da so skušali nasprotniki jugoslovanske komunistične stranke izkoristiti napeto atmosfero, katero so povzročile obdolžitve Kominforme, v svoj prilog. Upali so, da bodo zasegli oblast v deželi in strmoglavili vlado. Naglasil je, da je situacija pod kontrolo komunistične stranke. Komuni-

Arabci obdolženi kršenja premirja

Bitke v Jeruzalemu ustavljene

Tel Aviv, Izrael, 22. jul.—Izraelška vlada je obdolžila Arabce kršenja premirja. Arabske čete so skušale prekorčiti reko Jordan, ki tvori mejo med Sirijo in Palestino. Židovska vojaška posadka jih je vrgla nazaj. Vlada trdi, da se arabske čete zbirajo v bližini Galilejskega jezera in pripravljajo za invazijo Palestine.

Arabske čete so tudi napadle židovske pozicije pri Jeninu v centralni Palestini. Napad je bil odbit.

V Jeruzalemu je mir. Poveljniki arabskih in židovskih sil so se sestali na konferenci in sklenili dogovor glede vzdrževanja sedanjih pozicij na frontnih linijah. Konferenco je sklical polkovnik Frank Begley, načelnik opazovalne misije Združenih narodov v Palestini.

Unija ADF naznanila pogajanja

Chicago, 22. jul.—Unija Amalgamated Meat Cutters A. D. F. je naznanila pogajanja s ključnimi kompanijami. Njen podpredsednik E. R. Kelly je dejal, da bo zahtevala zvišanje plače, ker draginja narašča. Unija ima 6.500 članov v čikaškem okrožju.

Edino Islandija je pripravljena sprejeti ameriško posojilo. Vse druge države se nočejo obvezati za posojila, ker so prepričane, da jim bo Amerika nudila darila v dolarjih.

Hoffman je razkril, da so zapadne evropske države vprašale Ameriko za pomoč v vsoti \$1.700,000,000 v doli treh mesecev. Od te je bila odrezana vsota \$500,000,000.

Francija je izjavila, da potrebuje večjo pomoč v ameriških dolarjih, da bo lahko kupovala živila v Belgiji in Holandiji.

Hoffman je na sestanku s časnikarji izjavil, da bo skrbel, da bodo ameriški dolarji potrošeni za namene, katere določa Marshallov načrt. On je zanikal poročila, da bo ameriški dolar postal sredstvo izmenjave v transakcijah in sklepanju kupcij med zapadnimi evropskimi državami.

sti in voditelji partizanov so osvajali program polne socializacije Jugoslavije.

V svojem govoru je poudaril, "da Jugoslavija gleda na Sovjetsko unijo za zaslonbo in zaščito. Delavsko ljudstvo in komunisti ne bodo nikdar pozabili naukov stranke. Zrli bodo vedno na komunistično stranko Sovjetske unije in njenega voditelja Stalina."

Tito je obdolžil Kominformo, da je skušala provocirati civilno vojno v Jugoslaviji. Sofinistični elementi v bolgarski komunistični stranki so skušali v vojnem času razkosati jugoslovansko Makedonijo.

Na kongres je prišlo čez 2.300 delegatov. Titov govor je dobil odmev v ogromnih ovacijah. Večkrat je moral prekiniti svoj govor, ko so delegati vzklikali "Tito, Tito, naš junak Tito!" in "Tito, Stalin!" To je bila demonstracija polne solidarnosti in vrstah jugoslovanske komunistične stranke.

Tito ni opravičeval ne sebe in ne svojih pristašev. Orisal je zgodovino jugoslovanske komunistične stranke in izjavil, da je bila ustanovljena na Marks-Leninovi liniji in da ni krenila s te linije. Sla je skozi črste, stavke in organizacijske spremembe in svoja prizadevanja je kronala v vodstvom borbe za narodno osvoboditev. Ljudski odpor je organizirala in vodila komunistična stranka, zaeno pa je pomagala Sovjetski uniji, kakor je slednja pomagala jugoslovanskemu ljudstvu.

Vsi delegati so vstali, ko je Tito zaključil svoj govor, in ga navdušeno pozdravljali. To je bil nadaljnji dokaz, da je opozicija proti Titu brez moči.

Nemški feldmaršali pred sodiščem

Obravnava se bo vrila v Hamburgu

Nemški feldmaršali pred sodiščem

Obravnava se bo vrila v Hamburgu

Nuernberg, Nemčija, 22. jul.—Trije nemški feldmaršali, katere je skušala dobiti Amerika kot vojne zločince in jih postaviti pred sodišče, se bodo morali zagovarjati pred britskim sodiščem. Obravnava proti njim bo v Hamburgu, ki je v britski okupacijski coni.

Feldmaršali so Gerd von Rundstedt, Walther von Brauchitsch in Fritz von Mannstein. Vsi so vojni ujetniki.

Brauchitsch je bil vrhovni poveljnik nemške armade. On je bolan in bil je nedavno odpeljan iz Anglije v Nemčijo. Rundstedt in Mannstein sta še v Angliji. Pričakuje se, da bodo feldmaršali nastopili kot priče na obravnavi proti nemškim generalom v Nuernbergu, ki so obtoženi vojnih zločinov.

Rundstedt je bil poveljnik nemških armad na fronti v južnozgodnji Rusiji. Pozneje se je prislovil kot poveljnik nemške armade v Belgiji, ko je začel ofenzivo proti ameriškim in britskim silam in jih vrgel nazaj. Ofenziva je bila v decembru 1. 1944, pet mesecev pred brezpogojno kapitulacijo Nemčije pred zavezniki. Mannstein je bil poveljnik nemške armade na fronti v severozapadni Rusiji.

Feldmaršali so obtoženi mučenja in umorov ruskih vojnih ujetnikov. General Telford Taylor, glavni ameriški prosekutor, je zahteval ekstradicijo feldmaršalov, da bi jih postavil pred ameriško sodišče v Nuernbergu, a ni uspel. Obsodbo bo izreklo britsko sodišče v Hamburgu.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Support Society

Noročnina za Zdravna država (izven Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrti let; za Chicago in okolice Cook Co., \$8.50 na leto, \$4.75 za pol leta; za inozemstvo \$11.00. Subscriptions rates for the United States (except Chicago) and Canada \$8.00 per year, Chicago and Cook County \$8.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Cena oglaševanja po dogovoru.—Rokopisi dopisov in namiznih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vračajo pošiljatelju le v slučaju, če je priložiti poštne.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857 - 59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Borci proti smrti

Spisal Paul de Kruit

(Nadaljevanje)

1856. leta je napravil svoje zadnje odkritje. V svoji vseučiliški kliniki je dosegel izvrstne uspehe—takorekoč nobena porodnica ni več umrla. Tedaj pa je spet znova nenadoma vzplamtela vročina. Zakaj? ... Porodnicam so dajali posteljno perilo, ki je bilo okuženo z gnojnimi izcedki ravnokar umrlih. Bolniška uprava je pač varčevala in tako zniževala račun za pranje.

Semmelweis je zdivil. Kljub temu niso ničesar ukrenili, končno pa tudi ni mogoče grajati uprave, saj sama vendar ni v nevarnosti, da pri rojstvu otrok pogine. Semmelweis je besnel. Vzel je umazane smrtonosne rjuhe in jih nesel naravnost v pisarno vladnega ravnatelja pl. Tandlerja ter mu jih pomolil pod negovni nos. Eleganter se je z grozo obrnil v stran in od takrat porodnice niso več umirale.

Ščasoma se je začel Semmelweisu mračiti um. V 11 letih je samo dva od vseh evropskih profesorjev spreobrnil in pridobil za svojo zamisel, toda povsod, kjer so ženske rodile, jih je moralo veliko številno plačati porod z življenjem. Tu in tam so postajale tako imenovane epidemije porodnega prisada tako strašne, da so morali bolnišnice zapreti. Toda kmalu so jih morali spet odpreti, ker se je strahotno zvišalo število prezgodnjih porodov, umorov otrok, izpostavljanja otrok. Semmelweis se ni priobčil v znanstvenih časopisih o svojem odkritju niti besedice. Edino, kar je bil napravil, je bilo, da je pisal svojim kolegom pisma v precej okornem jeziku, v katerih jim je sporočal svoje odkritje. Toda o njem samem je vse molčalo.

Na Dunaju so se mu celo rogali. Nazadnje mu je bilo že preveč, ko so ga imenovali budapeštanskega bedaka; preveč, da je koristolovec, je Braun lagal o njem in trdil, da mu zdaj s klorovo raztopino umira več porodnic kot prej brez nje. Šele sedaj, leta 1861., je napisal svoje vtedelilo: "Varok, bistvo in preprečitev porodnega prisada", ki je udarilo med evropske porodničarje kot strela z jasnega. Bila je samo drobna knjžica, nikakor ne v blestečem slogu, s slabo razporejeno tvarino, polna ponavljanih in vendar je malo znanstvenih knjig, ki bi te tako zgrabile s svojo neizprosno stvarnostjo.

Porodničarske veličine so prebirale ta dokaz človeških zablod in so onemlele. Preveč jih je pretreslo, da bi bili sploh mogli odgovoriti.

Semmelweis je imel njihov molk za žalitev. Izbiral si je posamezne profesorje in jih napadal v odprtih pismih. "Proglašam Vas pred Bogom in pred ljudmi za morilca", je pisal slovečemu profesorju Scanzoniju v Würzburgu.

Scanzoni seveda ni odgovoril. To je Semmelweisa zapeljalo, da se je spozabil nele proti dobrim maniram, marveč tudi proti zdravniškemu pojmovanju stanovske časti. In kar je bilo najhuje, sprostil je svoj gnev v znanstvenem listu in grozil, da se bo preko glav svojih kolegov obrnil naravnost na narod: "Oče! Ali se zavedate, kaj pomeni za tvojo ženo, če pokliče v svoji težki uri zdravnik ali babico na pomoč? To pomeni, da se igraš z njenim življenjem in, če nočeš odovetati in nočeš, da tvoji otroci izgube mater, tedaj kupi sam za par krajčev belega praška v drogeriji, zalij ga z vodo in ne daj, da preiskuje tvojo ženo zdravnik ali babice, preden si niso vprico tebe umili rok s to raztopino, ne dovoli, da se ji približajo, dokler se niti sam prepračal, da so si tako dolgo umivali roke, da so začele blesteti."

V njegovih pismih se je vedno znova ponavljal njegov bojni klic: "Morjenje mora prenehati!"

In tedaj, ko se je vse že različno obračalo njemu v prid, ko so se začeli profesorji na Dunaju in po vsej Nemčiji spreobračati k njegovemu nauku, tedaj je izpolnil svojo grožnjo—prav tedaj, ko tega več ni bilo treba! Ustavil je kar na cesti dekleta z njihovimi fanti, ne da bi jih bil poznal, in jim prigovarjal, naj skrbje za to, da si bodo roke oprale v klorovi raztopini, ko bodo rodile. V visokih večernih družbah se je vedel in jedel kot kak voznik v oštariji in končno je pri najhujšem nasprotovanju strašno in nezadržno zbesnel.

Edino njegova najmlajša sestra Marija je smela k njemu. Moralo je biti strašno, ko je sam doumel svoje stanje in potožil svoji ženi:

"Kaj neki je za mano? V moji glavi nekaj ni prav!"

Poleti 1865 ... Marija ga je pripeljala na Dunaj, s svojim najmlajšim detetom še v naročju!

Kako veličastna bi bila lahko ta vrnitev! Profesor Spaeth, katerega je bil Semmelweis napadel v svojem prvem odprtem pismu, je ravnokar priobčil delo in v njem priznal, da so čistoča, popolnoma čiste roke in čisti instrumenti edino sredstvo, ki obvaruje porodnice porodnega prisada.

Priznanje je prišlo prepozno, da bi se moglo Semmelweisa orestiti. S kolodvora so ga naglo spravili v hišo njegovega starega prijatelja profesorja Hebra, ki ga je bil prvi dejansko podprl v onih velikih dneh leta 1847., ko se je zavedel, da je morilec in sam. V tej hiši je pomagal gospe Hebrovi pri njenem prvem porodu; srečno je porodila in smejo se ji je kazal otroka, vzklikajoč v dunajskem narečju: "Poba je, poba!"

Od tedaj je pač preteklo mnogo let; in sedaj—sedaj je vstopil Semmelweis boječ in plah v Hebrin dom. Bil je čisto postaran, pa mu je bilo šele okoli pet in štirideset. Njegove oči—strela božja, kaj neki se je zgodilo s temi nekdanji tako iskričimi se očmi?

Ozrl se je navzgor in zagledal gospo Hebrovo; za trenutek se je zazdelo, da je nekaj preblisnilo njegove možgane. Nasmehnil se je in rekel: "Poba je!" Ali se pomnite, kako sem vam prvi zaklical: poba je! Neka minut se je pametno razgovarjal s Hebro in ga celo prošil, da mu pokaže svojo laboratorij. Potlej pa ga je

Na obisku v Libraryju

Milwaukee, Wis.—Podali smo se iz Milwaukeeja na obisk v prijazno slovensko naselbino Library, Pa., kjer imajo naši rojaki lep Slovenski dom z veliko dvorano in kegljiščem, katero tedaj še ni bilo izgotovljeno.

Librarčani so lahko ponosni na ta svoj narodni hram. Povedali so, da jih stane samo kegljišče \$60.000. To je ogromna vsota za tako majhno naselbino.

Moram priznati, da so Librarčani zelo prijazni in gostoljubni. Bilo je veselja in zabave na kožo.

Library leži približno 35 milj od Pittsburga. Najprvo smo obiskali sestro našega tajnika Perka, katere živi v Pleasant Valleyju. Ona je zelo gostoljubna in prijazna žena. Postregla nam je z okusno večerjo. Najlepša vam hvala, mrs. Bohinc, prav tako vsem tamkajšnjim rojakom! Vse skupaj vajim za Narodni dan SNPJ v Milwaukee in vam bomo vrtili gostoljubnost.

Posebno veselo družbo smo imeli z Bobom Dolencem ml. Razkazal nam je več slovenskih naselbin, katerih imena pa se nisem zapomnila. Lepa hvala J. Smrekarju in njegovi ženi, ki sta nas prišla obiskat iz Pittsburga. Z mrs. Smrekar se nisva videli 38 let, zato sva se imeli veliko povedati. Toda čas je bil kratek in smo se morali ločiti. Tudi vaju vajim na Narodni dan SNPJ, ki se bo vršil 4., 5. in 6. septembra v Milwaukeeju.

Vsi, ki boste prišli v Milwaukee na dan SNPJ, pišite na naš naslov in vam bom pomagala preskrbeti stanovanje. Ključem vam dobrodošli iz vseh krajev Amerike! Moj naslov: 1115 W. National ave., Milwaukee 4, Wis. Na veselo svidenje!

Mary Gornick.

Vsakega nekaj iz zapadne metropole

Pueblo, Colo.—Mogoče bo kdo vprašal, kaj je je s Stonicem, da ga ni že nekaj tednov na izpregled v časopisu. Vzrok je več, glavni pa prevelika zaposlenost—plačana in neplačana!

Drugi vzrok pa je, da so se prezgodaj začeli v vremenu pasji dnevi, pa tudi v politiki. Pred kratkim smo imeli podnevi po coloradski navadi vroče, ob devetih zvečer pa je prihrumel navelj in toča, ki je bila tako debela, da je klestila veje raz dreves in naredila tudi luknje na marsikateremu avtomobilu. V mestu je bila voda tri čevlje visoko, tako da so avtomobili obtičali v njej, drugi dan pa so s črpalkami črpali vodo ves dan iz mnogih kleti in spodnjih prostorov.

Toča večkrat obišče farmarje, poleg tega pa jim delajo škodo kobilice in razni drugi paraziti.

Sedaj pa nekaj o politiki. Običajne politične cirkuse financirajo ameriški kapitalisti z denarjem, katerega izjemajo iz delovnega sloja, farmarjev in malih trgovcev. Letošnji cirkus se je pričel pri republikanskem domu v Philadelphiji, potem pa se je končal pri demokratskem zlu.

Žalostno, tako vsekakor resnično, da je nekaj narobe v gla-

vah ameriških delavcev. Če ne bi bilo nekaj narobe, potem se omenjeni cirkusi ne bi vršili vsake dve leti, glavni pa vsaka štiri leta.

Ameriški davkoplačevalci so tudi preveč brezbržni in se ne brigajo, kako vlada razpisava ljudski denar. Največ pa se ga potroši za militarizem doma in po svetu, poleg tega pa z ljudskim denarjem podpira fašizem po vsem svetu. Podpiramo najreakcionarnejše režime v Kitajski, Grčiji, Turčiji, Italiji, Avstriji in drugod. Če hočemo biti že tako radodarni, potem pomagajmo vsem državam, ki so v potrebi. Dajmo jim kruha in obleke ter raznih strojev za obnovo, ne pa topove in drugo morilno orožje.

Naša dolžnost je, da uničimo vse fašistične organizacije doma, drugim narodom pa svetujemo, najizkoreninijo vse fašistične organizacije s koreninami vred.

Lenin, prvi predsednik Sovjetske zveze, je priporočal delovnemu ljudstvu vsega sveta, da se na volitvi dan poslužijo volilne pravice, zaeno pa je pripomnil, da v mnogih državah ne bodo ničesar izvolili. Zakaj je dostavil to pripombo? V mislih je imel, da v večini državah delavstvo ne ve, kaj voli! To pa iz razloga, ker nima zadosti znanja o politiki in tako dopušča, da jih vodijo delavski voditelji, ki so čisto korumpirani in lutke reakcije.

Kapitalisti imajo boljše orožje in ga stoočastno izrabljajo v svojo korist, na drugi strani pa v škodo delavstva. Delavstvo bi se moralo posluževati istega orožja v svojo korist, in sicer časopisja, radia, kina in cerkev.

Kapitalistični hlapeci skrbijo, da so časopisi in revije napolnjeni z lažmi, katere so zabeleže s senzacijami in slikami. Radio prenaša istotako senzacionalne izmišljotine, kino pa zopet po svoje zavaja ljudi od resnice.

Cerkev prav tako služi kapitalizmu, zato jo kapitalisti podpirajo, toda ne radi pobožnosti, ampak radi dobička. Katoliška vera je najbolj avtokratična ustanova na svetu. Uči, da je edina prava in izveličavna, pa-pež pa je prvi za Bogom. Na

tey podlagi bi moral biti italijanski papež poglavar vsega sveta. Ampak dandanes je vse minljivo ...

Kakor sem že večkrat naglasil, Amerika ni Rusija. V Rusiji je bila neizogibna revolucija, ker rusko ljudstvo ni imelo nobenih pravic, ampak je moralo le garati za carja, cerkev in plemiče. Delaj trdo, kakor da boš večno živel, moli, kakor da boš jutri umrl, če pa se predrzneš postaviti po robu korumpirani vladajoči kasti, te pa doleti škripanje z zobmi na dnu pekla.

Ruski mužik se je pričel prebujati in se zavedati, da ima tudi on pravico do poštenega življenja, da je tudi on človeško bitje in ne živina. Vse to je dozorelo v ruskem ljudstvu in l. 1917 je izbruhnila revolucija, naka je doletelo "škripanje z zobmi" one, ki so skozi stoletja zatirali ljudstvo.

V Ameriki ne potrebujemo nobene oboževane revolucije, pač pa je nujno, da bi delavstvo enotno nastopalo ter se pridružilo novi stranki, katere je stranka delavstva, stranka ljudstva! Torej delavstvo naj napravi revolucijo v svoji glavi in glasuje za kandidatove nove stranke, kateri bomo določili uradno ime na narodni konvenciji v Philadelphiji, ki se bo vršila 23., 24. in 25. julija.

Nova stranka zastopa najširše demokratične principe in program v splošno korist vsega ameriškega ljudstva. Konvencije nove stranke se bo udeležil kot delegat tudi podpisani.

Na koncu pa vajim vse rojake na sejo podružnice SANSa, ki se bo vršila l. avgusta, začetek ob treh popoldne v Maydvorani. Slišali boste tudi poročilo delegata o prvi narodni konvenciji nove politične stranke. Prejšnja seja je bila jako zanimiva, samo škoda, ker je bila slaba udeležba.

John M. Stonich.

Poročilo s konvencije progresivne stranke

Chicago, Ill. — V torek, 27. julija, se bo vršila redna seja kluba 22. warda progresivne stranke v dvorani SNPJ na Lawndale ave., pričetek ob 8. uri zvečer. Na tej seji bomo slišali še toplo poročilo s konvencije progresivne stranke, katero bo podal Donald J. Lotrich, ki zastopa 22. wardo na konvenciji.

Po končanem dnevnem redu in poročilu bomo imeli pa domačo zabavo, katere stroške bo plačal naš delegat. Upamo, da se boste te seje udeležili vsi člani naše warda, s seboj pripeljite tudi svoje prijatelje, in ne pozabite, da klub potrebuje novih, aktivnih članov. Torej pridite v torek, 27. julija, v jednotino dvorano!

Za odbor: L. Z.

Se strinja s urednikom

Bellingham, Wash. — Urednik Garden je jasno prikazal boj med Beogradom in Moskvo, da lahko čitatelji razumemo, kaj je v ozadju vsega tega.

Strinjam se z urednikom, da je v prvem Kardelj, kakor tudi Tito. Jugoslavija je veliko na boljšem s takim gospodarstvom na zadržni podlagi. Tudi jaz sem mnenja, da bi prisiljena kolektivizacija rodila odpor in mogoče še kaj hujskega, kajti zunanja reakcija bi kar hitro izrabila priliko in nahujkala narod proti vladi.

Bog ne daj, da bi ob času tega velikega trenja med zapadom in vzhodom prišlo do boja v Jugoslaviji, kakor se je to zgodilo v Sovjetski uniji. Zdi se mi, da Tito pozna bolj svoje ljudstvo, kot kdor koli izven Jugoslavije, zato je tudi ve, kaj dela. Kapitalizem ne bo ničesar pridobil s silo, prav tako ne komunizem. Mi vemo iz zgodovine, kaj vse se je dogajalo ob babilonskih časov danes. Sila je vedno

rodila tudi protisilo, fevdalizem je rodil kapitalizem, ta pa je rodil komunizem.

Kapitalizem bo padel, toda ne vsled sovražnega komunizma, pač pa radi lastne nezmožnosti. To pa se bo zgodilo, ko bomo zopet imeli depresijo, katere bo hujska kot zadnja, a! pa—vojno ...

George Gornik.

Glas iz Salt Lake Cityja

Salt Lake City, Utah.—Naj napišem nekaj vrstic v našo priljubljeno Prosveto.

Spomnil sem se zgodbe iz leta 1915, ko sem delal do meseca julija istega leta v Nesleu (7) v državi Utah, potem pa sem pustil delo in se napotil v državo Wyoming. Na postaji v Priceu sem srečal rojaka Franka Levca, ki je tam slonel in bil nekam zagledan. Vprašal sem ga, če mu tako ugaja neka ženska, ki je bila tedaj na postaji in se pogovarjala z nekim duhovnikom. Na moje vprašanje mi je odgovoril, da se lahko duhovniki postavljajo z lepimi ženskami.

Z Levcem sva kupila vozna listka in se odpeljala, po kakih deset milijah vožnje pa se nama je pridružil zlatar Matija Pogorelec s svojo robo. Odpeljali smo se proti mormonski prestolnici. Dospeli smo v Ogden, Utah, kjer smo zvedeli, da je Union Pacific-vlak požen in da bo treba čakati dolgo časa nanj. Odpravili smo se v hotel, kjer smo prenočili, zjutraj pa smo se odpravili na odhod proti državi grenkega pelina, in sicer proti mestu Rock Springsu.

V Rock Springsu smo se ustavili pri rojaku Pavlu Kosu, drugo jutro pa za dežom. Videli smo, da sta se ustavila v tem mestu tudi dotični duhovnik in dotična lepa ženska. Duhovnik je moral biti star okrog 35 let. Tudi ženska ni bila stara, na obrazu pa se ji je poznalo, da je že večkrat bila iz kelih ljubezni. Oba sta bila najbrže poljske narodnosti.

Ker nismo našli dela v Rock Springsu, smo se podali nazaj v državo Utah. Seve, Matija pa ni gledal za delo, ampak za trgovino z zlatnino.

Zaključujem za danes in pozdravljam naše rojake po vsej Ameriki, posebno pa mojega sina, ki študira na univerzi v Los Angelesu, in brata, živčega v Pennsylvaniji. Obilo sreče vsem!

Rojakom, ki še niso preveč stari, priporočam, da pristopijo k SNPJ, kajti človek nikdar ne ve, kdaj ga zadene bolezen. Ako bi mi kdo hotel pisati, tu je moj naslov: 840 E. 7 South, Salt Lake City, Utah.

Vinceni Raunikar.

S pota

List za listom pada ... Tako je v Buhlu, Minn., zaspal za ta svet John Spolar, prvak na železnem okrožju od l. 1892.

Pokojniki se je rodil pred 83 leti v Podgorici pri Dobrem polju na Došenjskem. Iz domovine je prišel v Tower, Minn., potem pa se naselil v Jolietu, Ill., nato pa se pognovno podal v Minesoto. Tedaj je pričel sekati les v pragozdu, kjer danes stoji lepo mesto Buhl.

Pokojniki je bil večkrat mestni odbornik, pred smrtjo pa o-skrbnik lepega buhlskega parka. Zapuščila soprogo, eno hčer, dva sina in mnogo drugih sorodnikov. Naj mirno spava v ameriški grudi!

Matija Pogorelec.

Izgradnja novega glavnega mesta Slovaške

Bratislava. — Odbor za izgradnjo novega glavnega mesta Slovaške v Žilini je na svoji zadnji seji preučil vsa vprašanja, ki so v zvezi z deli za novo glavno mesto Slovaške, ki bo v Žilini, ki je zemljevidno sredi Slovaške, medtem ko je Bratislava preveč blizu državne meje. Za novo glavno mesto Slovaške se je izrazilo že 1.147 slovaških mestnih in 40 okrajnih narodnih odborov.

znova zagrnil mrak in Hebra ga je moral v zaprtem vozu odpeljati v zdravilišče, kjer so ga sprejeli.

12. avgusta 1865 je izvršil Lister svojo prvo antiseptično operacijo in zastavil smrti pot, da ni mogla skozi operacijsko rano v telo. To je bilo ravno 16 let potem, ko je bil Semmelweis dokazal, po kateri poti pride smrt v telo od zunaj, šestnajst let potem, ko je bil odkril zanesljiveje kakor Lister, kako je mogoče smrti zabraniti vstop. Koga izmed teh dveh je zgodovina pozabila?

17. avgusta je Semmelweis umrl. Pri sprejemu v zdravilišče je imel na prstu gnojno rano, ki mu jo je povzročil nož pri njegovi zadnji operaciji v Budapešti. Tako se ga je polastil njegov stari zópnik, zastupljenje krvi, ki ga je bil svojčas sam razkrinkal. In to je bilo zanj sreča, zakaj tako mu je bilo treba samo dva tedna čakati, živemu mrliču, v bližini na smrt.

Razen enega so ga vsi njegovi življenjepisci poskušali opisati kot mučenca. Trdili so, da mu je nepriznanje njegovega velikega odkritja in posmehovanje njegovih nasprotnikov vzelo razum. Meni se zdi vse to nekoliko pesniško pretirano; preudarno in stvarno poročilo patologa, ki je opravil raztelesenje, navaja kronično vnetje možganske mrene, atrofijo možganov, degeneracijo hrbtnega mozga. Tega pač ne povzroča nepriznanje in preganjanje!

(Dalje prihodnjič.)

Rudar Albert Bashicun v Logans Ferryju, Pa., sedi na vrtu pred svojo hišo in čita vestni o poteku stavke v "kapitlnih" rovih. Stavka je bila končana s popolno zmago rudarske unije UMWA, ki ji načeluje John L. Lewis.

Primorske vesti

12. jun. 1948.

Tako misli naše demokratično ljudstvo

Osvobodilna fronta za Tržaško ozemlje zbira demokratične ljudske množice na velikih taborih, ki se vrstijo po tržaški okolici. Tudi na prijetnem poboju izpod Maškovej smo imeli mogočni ljudski tabor, kamor je prihitelo zavedno ljudstvo z vseh vasi Bfega, iz Trsta ter iz številnih bolj oddaljenih vasi Tržaškega ozemlja. To ljudstvo je hotelo slišati iz ust vodilnih predstavnikov Osvobodilne fronte iskreno besedo o vseh perečih vprašanjih našega časa. Pozorno je prisluhnilo besedi, ki jo je spregovoril v imenu Osvobodilne fronte za Tržaško ozemlje tov. Pahor. Opozoril je na dogodek v Arsenalu, kjer so sovinstvi v službi reakcije napadli slovenske napise, pa so za to dobili pravičen odgovor ne le s strani slovenskih, ampak tudi italijanskih delavcev. Tako se je zopet izkazalo, da ni slovensko italijansko bratstvo samo puha beseda, temveč da je to bratstvo globoko zasidrano v našem zdravem ljudstvu. Glede na resolucije Informbiroja komunističnih partij je dejal tov. Pahor, da ne more biti govora o izdajstvu, če pomislimo, da smo se borili pod Titovim vodstvom za boljše, lepše bodočnost, ter izrazil prepričanje, da bomo najbolj ustregli Stalinu ter vsej družini demokratičnih narodov po vsem svetu, če bomo ostali trdni na svojih pozicijah in če bomo složni, kakor doslej vodili svojo borbo ter odbrali jekleno in granitno čvrsto slovensko italijansko bratstvo. To je glavni temelj naše borbe, glavno jamstvo naše zmage. Po govoru, ki so ga sprejele ljudske množice z navdušenjem, je gromko zadonela pesem številnih zborov iz breških vasi in združenih tržaških zborov ter združila naše zavedno ljudstvo v zavesti in manifestaciji pravilnosti naše borbe.

Odvetniki ne bi smeli braniti v slovensčini obtoženih protifašistov

Zopet smo doživeli nekaj, kar se lahko pripeti le deželam in ljudstvom pod imperialistično kolonialno upravo. Anglo-ameriška vojaška uprava je namreč prepovedala slovenskima tržaškima odvetnikoma dr. Kukanji in dr. Ferlugi, da bi se pojavila pred vojaškim sodiščem in branila obtožene protifašiste, ker sta protestirala proti kršitvi pravice do obrambe obtožencev v svoji materinščini. Ta prepoved je eno izmed onih dejanj anglo-ameriške vojaške uprave, ki žarko osvetluje reakcionarne, edinstveno brezobzirne metode imperialistične uprave. Izvršilni odbor Slovensko italijanske protifašistične unije je izrazil oster protest proti takšnemu ravnanju z resolucijo, v kateri opozarja, da je pravica, braniti se v svoji materinščini, ena najosnovnejših pravic, ki spada med človečanske pravice, določene po statutu Tržaškega ozemlja, in določbe tega statuta s priznanjem slovensčine med uradnimi jeziki, ki se morajo uporabljati v uradih ozemlja. Zaradi tega pomeni navedena prepoved tudi protista resolucija Osvobodilne fronte Tržaškega ozemlja.

Kam vodi potuha sovinstov

Politika anglo-ameriških oblastnikov v Trstu prinaša zmerom zmede in poživlja pojave fašističnega sovinstva ter izživljanja. Prebivalci pri Sv. Jakobu so bili te dni pričča dogodka, ki neovrgljivo izpričuje, kako žalostni, obsodbe vredni so nasledki neodgovorne, pristranske politike tržaške kolonialne uprave. Fašisti, ki čutijo to potuho, menijo, da lahko brez kazni vzemirjajo in izživljajo demokratično prebivalstvo z že davno izrabilimi fašističnimi

tvorniških odborov večjih industrijskih obratov. Mestni plenum Enotnih tržaških sindikatov je poslal zaradi tega Svetovni sindikalni federaciji v Parizu o stro protestno pismo. Ta dogodek, ki ne bo ostal brez odmeva med tržaškimi demokratičnimi množicami, kaže, da se v kolonialnem vzdušju tržaških prilik zmerom bolj, dan na dan zaostrejuje nasprotja med nosilci sedanje imperialistične, protidemokratične anglo-ameriške uprave ter pravimi interesi vsega delovnega ljudstva, ki izraža svoje simpatije z vsemi zaprtimi protifašističnimi borci in s stankujučimi petrolejskimi delavci, potem ko je Zveza petrolejskih delavcev Enotnih sindikatov sklenila, da se v znak solidarnosti pridruže borbi italijanskih petrolejskih delavcev, ter proglasila splošno stavko vseh petrolejskih delavcev v borbi za uspešno rešitev njihovih upravičenih zahtev.

Demokratična fronta Slovencev v Italiji ostane zvesta svojemu programu

Spričo klevetniških laži, ki so se pojavile ob objavi resolucije Informbiroja Komunističnih partij, se je sestel v Gorici izvršilni odbor Demokratične fronte Slovencev v Italiji in odločno zavrnil zloščoto namero neodgovornih elementov, razbiti enotnost Slovencev v Italiji. Izvršilni odbor Demokratične fronte Slovencev v Italiji izjavlja, da ostane zvesta svojemu programu, sprejetemu na ustanovnem kongresu 10. aprila 1947. Tudi nadalje bo preprečevala vsak poizkus razbiti enotnost Slovencev ter povzročiti odtujitev slovenske manjšine v Italiji narodom nove Jugoslavije. Vztrajno bo nadaljevala borbo za bratstvo med slovenskim ter italijanskim narodom, ki živita na tem ozemlju, in za mir na svetu. S to svojo izjavo je izvršilni odbor prekrizal račune vsem onim temnim elementom, ki bi radi v sedanjem položaju ribarili v kalnem in z izživljanjem razdvajali trdno povezano skupnost goriških, beneških in kanalskih Slovencev.

Nedopustne provokacije poštnega ravnatelja Greca

Na tržaški pošti opažamo čudne pojave. Uradništvo sprašuje, kakšne narodnosti so. Jasno je, da je morala vzbuditi ta stvar ostro kritiko in tudi energično intervencijo Zveze enotnih sindikatov. Kdo je dal ravnatelju tržaške pošte Greču pravico stikati za takšnimi rečmi? Mar živimo v času Mussolinijevega nasilja ali v času, ko je potekla že tretja obletnica dokončnega zloma fašizma? Ravnateljstvo tržaške pošte ni moglo zadovoljivo odgovoriti na intervencijo Zveze enotnih sindikatov in je smatralo, da zadolžba dyoumen, nejasen odgovor. Zaradi tega se je morala Strokovna Zveza Enotnih sindikatov poštnih in telegrafskih uslužbencev obrniti na oddelek za civilne zadeve pri vojaški upravi, kjer pa so izjavili, da ni izdala vojaška uprava nobenega ukrepa glede zapotavljanja narodnosti oseb na Tržaškem ozemlju pod anglo-ameriško upravo. Ta odgovor pojasnjuje pravo bistvo poizvedovanja po narodnostni pripadnosti na tržaški pošti. S tem je razkrita prava vloga ravnatelja Greca, ki bi rad s političnimi manevri vplival zastraševalno na zavedne slovenske uslužbence. To početje pomeni kršitev določb mirovne pogodbe, ki je že devet mesecev v veljavi, in skuša odvrniti pozornost od bistvenih vprašanj, kakor n. pr. vprašanja moralne neoporečnosti zaposlenega osebja, strokovne usposobljenosti ter pravičnega izpolnjevanja službenih dolžnosti. Ugotoviti je treba, da je zmotna misel, nadejati brez odgovornosti s preživeli sovinsti in mahinacijami.

Aretacija članov tovarniških odborov

Veliko ogorčenje je vzbudila med tržaškimi delavstvom in vsem demokratičnim prebivalstvom vest o aretaciji 17 članov

Beneški Slovenci zahtevajo slovenske šole

Cedad. 1. jun. — V nedeljo se je v Cedadu sestala predstavništvo glavnega odbora Demokratične fronte goriških, beneških in kanalskih Slovencev z delegati sedemdesetih slovenskih beneških vasi. Poleg dveh odborov glavne odbora fronte so bili navzoči delegati krajevnih organizacij fronte iz Sv. Jurja, Ščiglarja, Brišča, Skrutova, Cedadu, St. Lenarta, Grmelka, Ažle, Laz, Podvršiča, Barce, Sovodenj, Osenj, Loga, Klodiča in Podbonesca.

Kako živi in dela naše ljudstvo

Huda nevihta je obiskala Sovodenje. Vihar je pribesnel z zapada, lomil veje sadnega drevesa, odnašal strehe in odtrgal oder prosvetnega društva na prostem. Sovodenjci pa se ne damo kar tako. Zavihali bo mo rokave in obnovili svoj letni oder.

Marljivo je delovanje prosvetnega društva "Briški gric" v Števerjanu, ki šteje 180 članov in ki ima svojo odrsko skupino, godbeni krožek in moški pevski zbor. Bridko se moti grofica Tacco, če meni, da bo preprečila naše prosvetno delovanje z odvzetom dvorane, kjer smo prve predstave. Si bomo že pomagali.

Števerjanci redno obiskujemo svoje društveno knjižico, ki šteje 250 knjig.

Lani oktobra so zastopnikom Ločnika in Gradiškute obljubili, da bodo še letos odprli slovenski razred. Do danes obljuba še ni izpolnjena. Upravičeno vprašujemo goriško šolsko skrbništvo, kje je vzrok zavlačevanju in kdaj bo obljuba izpolnjena.

Organi finančne straže so ponekod zelo nadležni. To velja predvsem za prilike v Cerovem. Tovarišica A. M. iz Gorice je neslišno kosilo sorodnikom, ki so želi pienico na Prevalu. Med kosilom so se pojavili finančni stražniki in žanjejo osorno legitimirali. Tovarišica A. D. pa

je morala celo z njimi na postjo, kjer so jo vprašali, zakaj nosi številko na rokavu. Ko jim je pojasnila, da je dobila to številko v nemškem taborišču, kamor so jo pregnali fašisti, so umolknili in ji sporočili, da jo bodo še klicali. Kakor v časih fašizma.

V Skriljevem v Slovenski Benečiji pripravljajo šolska mladina dve enodejanki. Starši bodo nedvomno zelo zadovoljni, ko bodo poslušali svoje otroke in ugotovili, koliko so že napredovali v svoji materinščini. Ko bi ne bila naša vas s sedanjo mejo odrezana od drugih vasi, bi povabili k tej prireditvi skriljevske šolske mladine tudi stare in mladino iz teh vasi.

Ažla, vas zavednih beneških Slovencev, najbolj občuti pomanjkanje vode. Pred volitvami so demokratijski prvakarji obljubovali vse mogoče reči, katerih izpolnitev je dolgo zaman čakamo. V vasi delujejo samo štiri črpalke. Zahtevamo napeljavo vodovodov, saj bi dela zaposlila precej brezposelnih. Nikdar si ne prikrivajmo teh stvari: samo v občini St. Peter je 400 brezposelnih.

Zato so delegati vseh sedemdesetih slovenskih vasi naše Benečije sklenili, da ne bodo odnehali prej, dokler tudi beneški Slovenci ne bodo dobili svojih šol v svojem lastnem slovenskem jeziku, kajti to jim pripada po vseh najosnovnejših in demokratičnih pravicah in ker jim to končno tudi jamči mirovna pogodba z Italijo kakor tudi najosnovnejša ustava italijanske republike. Z vsemi sredstvi se bodo borili za to, da De Gasperijeva vlada ne bo več kršila kakor je to delala doslej, določil svoje lastne ustave in jasnih odredb mirovne pogodbe, ki jo je njegova vlada sama pred nedavnim časom podpisala in italijanski parlament ratificiral. Pri tem se bodo obrnili na vse demokratične sile Italije in če bo treba tudi na vso demokratično javnost sveta ter na Organizacijo združenih narodov, ki ima nalogo voditi račun, ali premagane države izpolnjujejo prevzete mednarodne obvezje.

Posebno se je za sklep zavzel sedemdesetletni možak iz Ščiglarja rekoč poleg drugega: "Storil bom vse, da bodo imeli moji vnuki in pravnuki, ki jih pri teh svojih letih že imam, pouk v svojem materinskem jeziku in ne bom dovolil, da se mi bodo potujčili."

Italijanska vlada pa, ki toliko govori o preganjanju istrskih in reških Italijanov, ki da jih v Jugoslaviji preganjajo samo zato, ker so Italijani, — naj si vzame za zgled jugoslovansko ljudsko oblast, ki je istrskim in reškim Italijanom dala več italijanskih šol, kot so jih imeli pod samo fašistično Italijo, a da ne naštevamo pri tem stalnega italijanskega državnega opernega in dramskega gledališča na Reki, ki jim ga niti sama Italija ni dala.

nepoobjavljeni mislili na slovenske šole, kajti kakor je videti, jih zadnji temeljiti poraz njihovega otroka — fašizma ni prav nič spreobrnil, da bi končno že enkrat uvideli, da so šole nekekega naroda najosnovnejša njegova pravica. Prav tisto sedemdesetletno učiteljice v St. Petru pa je zlasti za beneške Slovence prava sedemdesetletna centra potujevanja in poitalijančevanja našega naroda na njegovih skrajnih zapadnih narodnostnih mejah.

Zato so delegati vseh sedemdesetih slovenskih vasi naše Benečije sklenili, da ne bodo odnehali prej, dokler tudi beneški Slovenci ne bodo dobili svojih šol v svojem lastnem slovenskem jeziku, kajti to jim pripada po vseh najosnovnejših in demokratičnih pravicah in ker jim to končno tudi jamči mirovna pogodba z Italijo kakor tudi najosnovnejša ustava italijanske republike. Z vsemi sredstvi se bodo borili za to, da De Gasperijeva vlada ne bo več kršila kakor je to delala doslej, določil svoje lastne ustave in jasnih odredb mirovne pogodbe, ki jo je njegova vlada sama pred nedavnim časom podpisala in italijanski parlament ratificiral. Pri tem se bodo obrnili na vse demokratične sile Italije in če bo treba tudi na vso demokratično javnost sveta ter na Organizacijo združenih narodov, ki ima nalogo voditi račun, ali premagane države izpolnjujejo prevzete mednarodne obvezje.

Slovenska narodna podpora jednota

2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Illinois

GLAVNI ODBOR

Izvršni odbor

VINCENT CANKAR, št. predsednik	3657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER, št. tajnik	3657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.
ANTON TRUBAR, št. pomočni tajnik	3657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL, št. blaginjski	3657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.
JAVIERO GRADNIK, tajnik bol. oddel.	3657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.
MICHAEL VEROVNIK, direkt. mlad. oddel.	3657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj Prosvete	3657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.
ANTON GARDNER, urednik Prosvete	3657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.

Podpredsedniki

RAYMOND TRAVNIK, prvi podpredsednik	708 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOSEPH CULICAR, drugi podpredsednik	417 Woodland Ave. Joliet, Ill.

Distribuirni podpredsedniki

JOHN V. CRIBULAR, prvi okraj.	2128 Shalloon St. Philadelphia 24, Pa.
FRANK GRADNIK, drugi okraj.	Box 22, Newark, Pa.
MARY FRANKLIN, tretje okraj.	Box 22, Newark, Pa.
JOSEPH FIFOLE, četrti okraj.	1227 E. 9th St. Cleveland 13, Ohio
JOHN WILKIN, peti okraj.	379 Randall St. St. Louis 16, Mo.
URSULA AMBROGI, šest okraj.	418 Pierce St. South. Minn.
JOHN PETRITZ, sedmo okraj.	729 Carmena Ave. Los Angeles 14, Calif.
FRANK POLSAK, osmi okraj.	305 3rd St. W. Neenah, Wis.

Okrajarski odbor

MATH PETROVIC, predsednik	351 E. 180th St. Cleveland 15, Ohio
VINCENT CANKAR	3657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER	3657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL	3657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.
JACOB SUPAN	1400 S. Lombard Ave. Joliet, Ill.
SUDOLPH LIECH	700 E. 99th St. Euclid, Ohio
DONALD J. LOTRICH	1287 So. Trumbull Ave. Chicago 23, Ill.

Perolni odbor

ANTON TRUBAR, predsednik	Box 27, Arma, Kansas
FRANK WRATICH	215 Teaser St. Lorraine, Pa.
ANDREW VIDRICH	708 Forest Ave. Joliet, Pa.
JOHN KOBIL, št.	308 So. 5th Ave. W. Duluth 1, Minn.
CAMILUS ZARNICK	364 W. 6th St. Cleveland 13, Ohio

Šolski odbor

FRANK RAITZ, predsednik	3657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.
MICHAEL R. KUMER	Box 22, Newark, Pa.
TUKUM	206 S. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.
LOUIS KAFERLE	15001 West Park Drive, Cleveland, Ohio
ANDREW GRUM	1118 Snowden, Detroit 21, Mich.

Primož Trubar— pisec prve slovenske knjige

Pred 440 leti se je rodil Primož Trubar, voditelj in organizator novoverskega gibanja pri Slovencih.

Presojajoč Trubarja kot voditelja v burni dobi družbenih in verskih sprememb lahko ugotovimo, da je njegova vloga v mlajših letih bila napredna. Izšel je iz tlačanke družine in pot do izobrazbe mu ni bila lahka, ker si je na tujem sam moral služiti kruh, bodisi kot pevec, bodisi kot služabnik cerkvenih velikašev. Po svetu—učil se je na Reki, v Salzburgu, v Trstu in na Dunaju—je bistr fant spoznal, kako se v odporu zoper propadajočo rimsko cerkev poraja mnogo obetajoče novo versko gibanje. Zavedati se je moral tudi zaostalosti svojega ljudstva, ki so ga stiskali in izemali fevdalni graščaki, pobijali Turki ter v neznanju in praznoterju vzgajali duhovni. Nove knjige in nauki učiteljev, kakršni mu je bil tržaški škof Bonomo, so mladega Primoža pripravili, da je v svojih prvih dušnopastirskih službah začel napadati nekatere ustanove in navade rimske cerkve ter s tem podirati fevdalni sistem, kakaj rimske cerkev je bila ideološki izraz tega družbenega ustroja. Nič čudnega torej, če so Trubarja preganjali: dvakrat je moral bežati iz Ljubljane, 1540 in 1547. V naslednjem letu ga srečamo na Nemškem; tu sestavlja prvo slovensko knjigo in išče prilžnosti, da bi jo dal natisniti. Izšla je 1551, ko je premagal prenekatero oviro.

Do tu gre revolucionarna pot mladega Trubarja. Na tej poti se bori zase, za svojo izobrazbo, se bori z besedo in dejanjem, proti stari cerkvi, a še vedno v njenem okviru, ker je upal, da se bo dala izboljšati, reformirati. Vrh in sad te borbe je bila prva slovenska knjiga.

V Nemčiji pa je vstopil Trubar v uradno protestantsko cerkev se čedalje bolj začel odtujevati revolucionarnim prizadevanjem.

Plemstvo na Slovenskem, ki se je priključilo protestantskemu gibanju, ker mu je tako najbolj kazalo zaradi dobička in zaradi boja zoper absolutistične vladarje—to v bistvu reakcionarno plemstvo, je postalo poglaviti pospeševalec nove cerkve in njenih služabnikov, predvsem Trubarja. Zato je razumljivo, da je Trubar plemstvu, ki je od njega naše ljudstvo največ trpelo, od svojih spisih prizanašal ter zvrčal vso krivdo za ljudske nesreče samo na papežnike in Turke. Kvečjemu celjske grofe je še napadal, saj so pripadali že preteklosti, in še te bolj zato, ker so "v Rim hotili", kakor zato, ker so zatirali podložnike.

Če smo Trubarju, presojajoč njegovo vodstveno vlogo v reformacijskem gibanju pri Slovencih, morali očitati oportunistično in reakcionarno stališče, pa mu moramo priznati velike zasluge kot začetniku in utemeljitelju naše književnosti.

Do reformacije Slovenci niso poznali knjige v svojem jeziku, ne posvetne ne nabožne. Da ni bilo posvetnega pisanja, je razumljivo, ker niso imeli lastne državne tvorbe niti sloja, ki bi bil potreboval posvetnega slovtva; da pa ni bilo slovenske nabožne knjige, temu je kriva nedemokratičnost rimske cerkve in njena zaveranost v vsemogčnost latinščine. Redki slovenski zapisi v starih pred reformacijo so nastali iz izjemne osebnosti potrebe posameznih tujih duhovnikov, tako da o kakih literarnih tradicijah ne more biti govora. In da se v tem pogledu stališče katoliške cerkve do našega ljudstva še dolgo ni spremenilo, nam priča dejstvo, da mu je kljub reformaciji tja do konca 17. stoletja dala samo štiri knjige.

Če imamo take okoliščine pred očmi, bomo pravilno znali ceniti pomen, ki ga ima za naše slovensko reformacijo, posebej še Primož Trubar. V nasprotju s staro vero so reformatorji zahtevali, da bodi liturgični jezik ljudski in da vsakdo sam bere sv. pismo. V tej zahtevi je Trubar našel pobudo za svoje pisateljstvo. Vendar pot od pobeude do uredničitve ni bila lahka, zakaj rešiti je bilo treba celo vrsto vprašanj, preden je mogla iziti prva slovenska knjiga. Misel o slovenskem pisanju je nosil Trubar v sebi, kakor je sam povedal, že v tistih časih, ko je pridigal med Slovenci, torej preden je 1547 pobegnil v tujino. Tu šele se je lotil dela, ker svojim rojakom ni mogel več pomagati z govorno besedo. Glavni smoter mu je bil prevod sv. pisma, vendar je bil dovolj razgledan in bister ter spoznal, da mora začeti drugače, pri temeljih—s katoliškim in abecednikom.

Druge vprašanje, in je bilo, kakšen bodi slovenski knjižni jezik. Trubar je spoznal, da je z domačim rasičanskim govorom lahko prebil ne le v bližji okolici rojstnega kraja, temveč tudi na Stajerskem, v Trstu, v Ljubljani ter bil vsem Slovincem razumljiv. Ta govor gre med srednja slovenska narečja in prav zato je pri veliki jezikovni razcepljenosti našega ozemlja bil kar prikladen za knjižni jezik. Tako je Trubar pisal, kakor je govoril. Ni iskal "lepih gladkih, visokih, kunčnih, novih ali neznanih besed", tudi ni primeševal "nenavadnih in hrvatskih besed", ker je v svoji demokratičnosti hotel "da bi ga z lahkoto mogel razumeti vsak Slovenec, bodisi Kranjec, Stajec, Korosec, Kraševce, Istran, Dolenjec ali Bezjak".

Pisal je za vse Slovence od severa do juga, od zahoda do zahoda. V tem se kaže zavest o skupnosti razkosanega naroda, kar je utegnilo postati močno geslo v boju zoper fevdalni partikularizem.

S slovensko knjigo in knjižnim jezikom je postavil Primož Trubar naš kulturi temelj, na katerem so zidali ne le njegovi sodobniki Krelj, Dalmatin in Bohoric, temveč tudi kulturni delavci naslednjih stoletij. Njegovo cerkveno organizacijo je katoliška reakcija ob koncu 16. stoletja uničila, kulturnega temelja ni mogla—tako zdrav je bil in trden.

Rudnik Trbovlje.

DIMEŽ STRAH KRANJSKE DEŽELE

Zgodovinska povest iz preteklega stoletja

Cesar Anton Danilo

(Nadaljevanje)

Tu se zopet oglašajo Gofelstecher, zvijajoč se od bolečin, ki mu jih povzročajo smrtna rana: "Preslabo si meril, pes! Res junaški si ravnal, de porogljivo. Nato nadaljuje s trpkostjo: "Ali misliš, da te bo svet zato slavil? Motiš se. Hvalnosti svet ne pozna. Ničče ne bo rekel, da si boljši od nas, pač pa te bodo vsi obsojali kot morilca!"

Tu mu omaga glas; nekaj časa težko diha je molči, nato de skoraj šepetajoče: "Pošljite mi po duhovnika, zadnja ura se mi bliža."

Dimež zapove Klobučarju, naj pohiti v vas in prosí kaplana, da bi rešil dušo umirajočega.

"Zaveži mi oči, da nas ne bo mogel spoznati." Klobučar si odvezuje svileno ruto pod vratom in odhiti.

"Nočem reči, da sem boljši od drugih," pozvame Dimež besedo. "Skrivač in rokomavh sem, kakor drugi, toda ne bi bilo prav, da bi zaradi tvoje zverinske lakote prej poginil, kot mi je sojeno! Požigal in kradel si na na moje ime, četudi sem ti to že ponovno prepovedal. Tvoja nenasitna lakomnost me je skoro spravila v ječo. Vse to ti naj bo odpuščeno! Ali, da si nas hotel še pri kmetu, ki je naša zasloba, pripraviti ob zaupanju in prijateljstvu, tega ti nisem mogel odpuštili. Rad sprejemam ta prvi umor na svojo dušo."

Boštjan se dvigne na komolec in zahrope: "Ubijalec, se se me boš spominjal!" Nato se prime za prsi in omahne. Dva tovariša ga dvigneta in prilonita k panju pod drevesom. Nagrašek in Mihevc, ki sta odpeljala starca in stražila ob cesti, prihitita zdaj nenadno k Janezu: "Janez, v klanec se vzpenja bogata kočija. Ali naj napademo?" hiti z vneto Nagrašek.

"Mekinjski župan je!" pristavi naglo Mihevc. "Poskočite v jarko," zapove Janez, "drugo veste sami. Imate orožje nabito?"

"Imamo, imamo!"

"Samo en strel, da ga preplašite in ustavite." Dimež se ozre s trpkostjo na Boštjana. "Moja krvava steza se je pričela. Prvi težki korak je storjen..."

V gozdu poči strel.

Dimež zagradi za puško in hiti za drugimi.

Boštjan se trudoma dvigne na komolec in položijo omahujočo roko na prsi: "Zadel me je na pravem kraju! ... Smrt se bliža! ... Vode, vode! ... Ubijalec! A tudi njega še zadene pravična kazenska božja!"

Tu poči v gozdu zopet strel.

"Ze spet uboj. O mati moja, zakaj te nisem ubogal? ... Tvoje prerokovanje se izpolnjuje!" Se zgrudi nazaj na panj.

"Privedite gospoda gor!" zapoveduje Dimež in stopi izza drevja.

Dva tovariša privedeta župana Šporna, držče ga za gornje lakti.

Dimež stopi predenj: "Kdo ste?"

"Franc Šporn, župan v Mekinjah," bruhne mož ogorčeno, hotče govoriti še dalje, a Dimež ga ostro prekrine. "Sodnikov prijatelj. Poznam vas in vašo naduto ošabnost!"

"Kako mislite to?"

"Dvakrat sem vam pisal, pa se vam ni zdelo vredno odgovoriti!"

"Ne vem za nobeno pismo!"

"Ne tajite! Poslali mi niste ničesar, zato se

zdaj odkupite."

Šporn je spoznal, da je v kleščah. Rokovnjači so ga tesno obstopili. Potegne torej listino iz žepa in našteje nekaj papirnatega denarja: "Tu imate!"

"Dimež ošine denar z zaničljivim pogledom. "Kaj, samo sto šestdeset goldinarjev? Je to vse kar imate pri sebi?"

"Vse!"

"Da vidim!" de nezaupljivo Šporna, potegne mu listino iz roke in vzame iz nje veliko zapečaten pismo: "Kakšno zapečaten pismo pa je to?"

"Uradno pismo!"

Dimež prečita naslov, nato mu reče: "Uradno pismo, ki je naslovljeno na prezidij v Ljubljani. Hočem se prepričati." Odpre pečate.

Župan ga hoče zadržati: "Pa vendar ne boste! ..."

"Česa ne bom?" Bere: Standrechtliches Verfahren ... Todesurteile in der Heimat ... vor dem Familienhause der Verbrecher ... auf den Galgen ... Bere tihno dalje.

Končno ogorčeno vzroji: "Kaj, pobesiti nas hočete? Napraviti hočete z vojaštvom gonjo na nas, kakor na divjo zver? Kdo je pisal to pismo?"

"Izročila mi ga je oblast v Mekinjah, da ga izročim v Ljubljani."

"Dobro, dobro, sva že bot." In pri tem vtakne pismo v žep...

"Oprostite, to ne gre!"

"Je že dobro," ga zavrne Dimež. "Tudi vaša kočija vama moram vzeti za dva dni; odpeljati se moram precej daleč, da se ognem vašim nakanam!"

"Pa vendar ne boste! ..."

"Seveda bom. Sva že opravila. Idite sedaj. Tu zapovedujem jaz!"

"Bodite usmiljeni! Ne morem peš do Ljubljane."

"Ne bo vam treba hoditi peš. Vsi vedo, koliko denarja imate; saj se je vaša žena hvallila, da lahko tlakujete pot od vaše hiše pa do cerkve s samimi križavci. Sicer pa sploh ni treba, da se peljete v Ljubljano."

Zdaj potegne iz listnic, ki mu jo je odvezel, petak ter mu ga izroči: "Tu imate za voz, peljite se lepo domov! Vaši ženi pa sporočite, da jo pozdravlja Dimež!"

Pribovšek prinese neko torbo.

"Se ta torba je bila v vozu."

Dimež pogleda v torbo. Jedila—kaj nam to koristi. Daj jo gospodu. Vzemite in idite! Voz vam pošljem čez nekaj dni na dom."

Šporn ves srdit odide, spremljan od dveh rokovnjačev.

Dimež pa se obrne k ostalim: "Fantje, zdaj pa v Mekinje, da se zahvalimo kresnjakemu gospodu za gonjo in da mu izrazimo blagajno. Upam, da bo potem pohlevnejši, ko bo spoznal, da ne poznamo šale. V kočiji je za pet ljudi dovolj prostora. Spremimo me: Nagrašek, Mihevc, Cepuder in Priboršek! Ti Krofenač pa pojdeš v Stranje k mlinarju po onih dvesto goldinarjev. A ti, Durgelc, se odpravi z dvema na Primskovo k Sprajcarju. Izročil ti bo vola, ki ga na primerem kraju pobija in razsekajta. Dajta tudi kmetom mesa, ostalo pa privlečita na Šmarjetno goro. Ženske naj vam spečejo pečenko. Kje je Klobučar?"

(Dalje prihodnjic)

V zanki

Janez Vipotnik

(Nadaljevanje in konec.)

Vas je stala na majhnem gričku. Okoli nje so se raztegovali gozdički, le proti severu je precej visoko pod Kozjek segal travnik. Vanj se je s šibko modro upiralo januarsko sonce. Od močno lesketajočega snega je ščemelo v oči. Najprej v dolinico, potem pa navkreber preko travnika se je vlekla črta partizanov. Pol ure pa bodo v gozdu.

Ta premik je bil zelo tvegana stvar. Če so belogardisti res pod vasjo, lahko vsak trenutek prodro v vas in prično streljati na počasi premikajočo se kolono partizanov, ki na travniku nima nikakega kritja, toda stvar je bila v tem, da niti komandant niti komisar nista verjela, da so sovražniki tako blizu, zlasti še, ker ni počil niti en strel.

Belogardistični bataljon pa je bil res pod vasjo. Videl je vse premike partizanov, a streljal ni, kajti komanda bataljona je imela vse hujske naklepe kot pa pregnati partizane na Kozjek.

Komandant bataljona, ki je razpolagal s številnejšim moštvom, kot ga je štela partizanska brigada, je razdelil svoje sile. Polovico bataljona je poslal naokrog po gozdičkih z nalogo, da pride v gozd tik pod Kozjekom, in sicer pred partizani. Z drugo polovico pa je ostal pod

vasjo in čakal na začetek napada pod Kozjek poslano polovico bataljona. Tako bi se ves štab divizije z minerskim bataljonom vred, se pravi okrog osemdeset ljudi, znašel namah med dvema ognjem. Zgoraj bi ga belogardisti ne pustili v gozd, spodaj bi mu ne dali v vas. Partizani "bi ostali na travniku brez slihernega kritja, brez pomoči. Vsi bi padli, ničče bi se ne mogel rešiti. Ti naklepi so bili vzrok, da ni zažvižgala niti ena svinčenka med nič hudega slučete borce.

Vendar se je belogardistični komandant uračunal. Stab divizije in minerci so dosegli gozd prej, ko so jih belogardisti mogli obiti po ovinkih. Ko so le-ti sprevideli brezplodnost svoje nakanе, so prenehali z obkrožitvijo. Zagledali so partizane že nad seboj. Drugega jim ni preostalo kot pričeti povprek z napadom. Imeli so dobro kritje, nekakšen rob jih je prikrival partizanom.

Završalo je po zraku. Kakšnih dvajset puškomitraljezov in nič manj brzostrelk je hkrati zaropotalo po partizanski koloni.

"Lezi!" je zavpil komandant Milan. Kot snopje so popadali partizani in pričeli iskati kritja na razdrapanem terenu. Velike skale, kotanje in debelo drevje so bili dober zaklon pred nadležnimi svinčenkami, saj sovražniki ni ničče videli.

"Janež, razporedi minerce, naj takoj zavzamejo položaj," naroča Milan. "Jaz grem na vrh

Kozjeka k Cankarjevi, če se še ni premaknila, da vidim, kako je tam, in da vam zavarujem hrbet. Paziti moramo, da nam s kake druge plati ne pridejo na vrh. Ti ostani tukaj in drži položaj!"

"Dobro! Milček in Tone, hajde, da se me bosta držala. Brzostrelke pripravita. Kaže, da so iz vasi pričeli streljati z dumdumkami."

Streljanje je bilo slišati res čisto blizu.

Če bi komisar vedel, kakšne namene so imeli belogardisti, potem bi mu bilo seveda jasno, da ni slišati dumdumk, temveč, da so tako za robom sovražniki, ki niso prišli tja od spodaj ampak s strani. Tega seveda ni videl, zato je pričel razporejati minerce, drugega zraven drugega, vsakomur zabijajoč, naj ostane na mestu in naj se ničesar ne boji, ker ima pred seboj čvrst zaklon. Nekateri minerci so sami iskali kritja. Nekaterim je moral pomagati. Stopal je naprej, vse bliže robu, za katerim so bili belogardisti. Medtem pa so vsi borci, ki so ostali za njim, zapustili svoje položaje in stekli navzgor proti vrhu, iščoč si kritja med drevjem.

Ko je med hruščem in truščem postavil za zaklon še zadnjega borca, se komisar ozrl. Z besom je spoznal, da so mu vsi pobegnili, tudi spremljevalca, in da je tudi ta, ki mu je pravkar odrešil položaj, pokazal pete. Videl je še zadnje bežunce, kako jim med tekočim sunkovito odskaja

kujejo nahrbtniki vse do glave, kakor da bi jo hoteli zaščititi. "Kaj pa je to," je zarjul, "stoj nazaj!"

Nihče ga ni slišal. Pobegnili so, ker so na položajih leželi slišali z desne, izza roba sovražnika, ker so ga videli, kako teče iz vasi in kako se pomika tudi iz Občin proti Kozjeku. Velika množica jih je oplasila. Vsega tega komisar ni videl. V vneti, da bi čim hitreje zavzeli položaj, ter v trdni veri, da se razletava jo nad njim dumdumke, ki so izstreljene od kdo ve kako daleč, ni pazil na okolico. Ostal je sam — proti stotinam sovražnikov.

Vendar še ni verjel, da je situacija nadvse resna. Lezel je dalje čez kotanje, vse bliže robu. Na robu je spoznal, v kakšno past je padel.

Kakšnih deset korakov pred seboj je zagledal vrsto mitraljezcev, ki so se s silnim vpitjem pomikali navzgor. Zlasti eden izmed njih si je na moč prizadeval. Bil je tik pred njim. Še mlad, skoraj dečko, ves zaripel v obraz od kričanja, v svetlozelenem povrniku in s šarcom v roki je šival pred seboj. Janež je dvignil brzostrelko in spustil kratek rafal. Mitraljezec je utihnil, kot bi odrezal in se zvrnil.

Vse to se je zgodilo v drobcu sekunde.

Janež se je vrgel nazaj. Ravno pravi trenutek. Tik za njim je poropotalo po kamenju, kot da bi stresal orehe.

Tu ni imel več kaj iskati. Če bo imel veliko srečo in če bo dovolj hiter, se še lahko izmaže. Stekel je, preskakujoč kamene in iščoč kritja med drevjem. Bolj slutil je kakor slišal, da so belogardisti vedno bliže, vendar preko roba, da bi ga imeli čisto na muhi, še niso prišli.

Kakšnih dvajset korakov je bil že daleč, ko se je pri skoku čez skalo zvrnil v neko kotanje. Nekako tri metre globoko korito je bilo. Pri padcu je udaril z glavo ob kamen. Za hip je obležal. Nato je še rahlo v omotici zagledal okrog sebe velike skale in skoraj navpične zasnežene ploskve. Misli so se mu povrnile. Hitro se je pobral in pričel lezti iz kotanje. S prsti, koleni in stopali je grebel po strmini v zmrzli sneg, ko se je vlekel navzgor. Toda že skoraj na vrhu je spet zdrknil v globlino. Znova se je pognal in znova zdrknil na dno. Brzostrelka ga je ovirala pri plezanju, toda ni je smel spustiti, še vedno odkočno je čvrsto stiskal v premrli roki.

Končno mu je uspelo priti iz jame. Sopihajoč in utrujen se je na robu kotanje ozrl okoli sebe. Vsepovsod belogardisti! Zagledal jih je pred seboj, desno, levo, zadaj. Zdelo se mu je, da jih je tisoč. Vsi so vpili, juršali proti vrhu, streljali.

V omotici borbe so belogardisti pač mislili, da je njihov. Bil je brez čepice, v angleškem plašču, brez kakih značkov na rokavu, z brzostrelko, kakor kdorkoli iz njihove vrste. Toda Janež se je pri pričel znašel. Bolj nagonsko kot zavestno je stekel z njimi, z brzostrelko v roki, s prstom na petelinu. Le eno mu je neprenehoma butalo skozi možgane: živega me ne smejo ujeti.

Do vrha je bilo še daleč. Vmes so bile skale, kotanje in drevje. Med tekom so se mu misli zbistrale. Pogledal je naokoli in videl, kako so oči sovražnikov strmo urpte na vrh. Nihče izmed njih se ni oziral okoli sebe, vsakdo je imel o-

Bobby Moran, ki ga je bolezen privezala na kolesni stol, se je pridružil stavkarjem avtne ulice CIO pred tovarno Ilco Cooper Tube & Products Co. v Cincinnatiju, Ohio.

pravek sam s seboj. Tu in tam se je kdo zvrnil, krogle so švigale tudi nazaj. Torej so partizani še nekje okoli vrha.

Nekdo pred njim, mitraljezec je bil, je pričel zastajati. Izpraznil je šaržer, hotel ga je zamenjati z novim. Bil je debel, je mlad, z veliko glavo. Vse bliže mu je prihajal Janež. Zelel plašč je imel pod ramenom razparan. Že je bilo slišati njegov zasopel dihanje.

Sedaj sta bila skupaj. Bolj kot kdaj koli je seglo v Janeža spoznanje, da je to sovražnik. Dvignil je brzostrelko in mu čisto od blizu spustil kroglo v glavo. Oni se je rahlo zavrtel in se s strašno začudenimi očmi brez glasu sesedel.

Vsega tega ni nihče opazil. Dospeli so do vrha. Partizanov že ni bilo nikjer. Umaknili so se. Kaj sedaj? Vsako omahovanje je pomenilo smrt.

Prej gozdom se je rahlo spuščal travnik, ves deviško bel. Sonce je tako živo—tako se je zdelo Janežu—sijalo nanj kot še nikoli. Na robu zasneženega travnika, na čisti, beli ploskvi je ležalo nekaj temnega. Ubil partizan!

Janež se je pognal naravnost proti padlemu.

Tekele je preko travnika. Belogardisti so ostali na vrhu in gledali za njim. Nedvomno so mislili, da je njihov in da gre ropat ubitega.

Prej, ko je tekel z njimi, se je zdelo komisarju, da je bilo nekoliko lažje. Sedaj pa jih ima za seboj. Vsak trenutek lahko dobi kroglo v hrbet.

Kakšen občutek je to, če dobiš kroglo v hrbet? Ali če dobiš cel rafal? Si na mestu mrtve? Tisoč vročih misli hkrati je prebodo komisarjevo zavest.

Živega me ne smejo dobiti v roke! Če me zadenejo, moram pasti naprej, desno roko z brzostrelko proč od telesa, s cevjo proti glavi. Kakor hitro bom padel, pritisen na petelina in si spustim vse krogle v glavo. Živega me ne smejo dobiti!

Tako je vrel Janežu skozi možgane.

Tekele je dalje.

V tej kratki minuti je začutil, kako se mu odmika življenje in kako ga hkrati ljubeče vabi. Pred njim se je razlivalo sonce, za njim je drla uničujoča tema. Na tej kratki progii med življenjem in smrtjo je čutil, kako čvrsto mu delujejo mišice, kako so prožne, kako ubog-

ljive. Kako dolgo še? Čez minuto bodo nemara že mirovale, kroglja jih bo prisilila k molku.

Ne še! Še je treba živeti, še se je treba boriti! Mogočina volja po življenju mu je stopila v eno misli in mišice. V tem hipu najvišje napetosti ga je prebilsnilo, da ga življenje spet jemlje v svoje naročje in da so oni za njim morebiti zato onemeli, ker so spoznali, da tolike strasti za življenjem ne morejo ugonobiti.

Noben strel ni počil za njim. Travnika, ki se mu je zdel kakor sama večnost, je bilo konec. Janež je stekel mimo mrtvega in se z vso silo pognal naprej v gozd.

Šele tedaj so belogardisti, kot da čakajo na zadnji trenutek vsuli ogenj za njim. Janeža so na mah pokrile z drevja odbite vejice. Prekasno! Ves belogardistični bes se je znesel nad drevjem.

Nekje za Liscem pa so že odpevali partizanski mitraljezi.

Borci postojnskega okraja pomagajo pri gradnji 12 zadržnih domov

Postojna.—V pripravah za prvi kongres Zveze borcev NOV je okrajni odbor Zveze postojnskega okraja pregledal dosedanje delo in si postavil nove obveznosti. Za osnovno nalogo si je postavil načelo, da je treba v delu organizacije odpraviti ozkost, ki se je ponekod razpasla. S pritegnitvijo vseh, ki zaslužijo članstvo Zveze borcev, po poživil delo krajevnih organizacij in poglobil sodelovanje z množičnimi organizacijami. Organiziral bo strelske družine, sodeloval pri predvojaški vzgoji mladine in posvetil še prav posebno skrb reševanju socialnih vprašanj. Organiziral bo tudi sistematično zbiranje zgodovinskega gradiva iz narodnoosvobodilne borbe.

Zavedajoč se pomena V. kongresa KPJ so sprejeli tudi vrsto novih obveznosti, da tako s svojim delom izkažejo priznanje komunistični stranki in njemu vodstvu. Število članstva bodo do kongresa pomnožili za 200%. V območju vseh krajevnih ljudskih odborov bodo osnovali krajevne organizacije Zveze borcev. Po večjih krajevnih odborih bodo priredili najmanj eno ideološko-politično predavanje. Posebno skrb bodo posvetili razvoju kmetijskih zadrug. Pri gradnji zadržnih domov bodo sodelovali tako, da bo do dvajseta dograjenih v okraju kvsanst domov. Sodelovali bodo tudi pri drugih prostovoljnih akcijah.

NAPRODAJ IMAM

stanovanjsko hišo "Roominghouse," vse v zelo dobrem stanju in čisto. Držim tri sobni apartment prazen za kupca, da se lahko takoj naseli in nadaljuje business. Cena je \$16,000.00 z vsem skupaj. Dobroki prinašajo približno tri tisoč na leto. Jako dobra prilika za starejše ljudi, ki niso zmogni težkega dela. Za podrobnosti pišite na naslov: Mrs. P. Vidich, 514 East Knapp Street, Milwaukee 2, Wisconsin.

OGLEDITE NAS KRASNI VENETIAN ROOM in naše razstavne Atraktivne središnje komade za obedno mizo, s pozlačeni okvirjem ogledala in male živalske slike "v steklu in porcelanu."

ROČNO BARVANE SVETILKE ... in kompletne darila, parfumov v steklenicah, treh itd. Mi specializiramo in izdelujemo in popravljamo okrasov glazevine. Mi gladiamo omarekat površke, ogledala, sploh steklo vseh vrst. Mi popravimo cerkvena okna, vaša okna naredimo nepremokljiva in vaše prezračne popravimo. Naš zastopnik vam poda prosto preučeno—nobenih stroškov in ne obveznosti. Ključite: Hudson 4000.

NORMAL GLASS CO. 7538 So. Halsted St. Chicago

IZREDNA PRILIKA

PRODA SE, jako dobro dočeta slovensko-angliška pisarna in mala trgovina v sredini slovenske naselbine. Bavi se z notarskimi posli, ispolnjevanjem vsakovrstnih listin tukaj in za stari kraj ter posebno s ispolnjevanjem davčnih (Income tax) listin. Ima agencijo Amer. Express Co., za pošiljanje denarja v stari kraj in izdajanje amer. denarnih nakaznic. Tudi pekira in pošilja realne pakete v stari kraj in v to svrhu drži na zalogi potrebno blago.

Nikake zasilke za kupca ker podjetje je zelo dobro upeljano. Posluje že 14 let na istem prostoru ter uvelja jako dober ugled v naselbini. Izredno ugodna prilika za energičnega moža in šeno ali dva tovarnika. Potrebna je znanost slovenske in angleščine ter vsaj nekoliko stroještva.

Ako kupec želi, so na razpolago tudi 4 stanovanjske sobe v osadju. Veseliev septembra.

Za vsa nadaljna pojasnila pišite takoj na:

S. MOHORKO 704 So. 2nd Str., Milwaukee 4, Wis.

"PROLETAREC"

Socialistično-delavski tednik— Glasilo Jugoslovanske soc. zveze in Prosvetne matice. Pisav v slovenskem in angleškem jeziku. Stane \$3 za celo, \$1.75 za pol. \$1 za četrt leta.

NAROCI TE SI GA!

Naslov: PROLETAREC CHICAGO 23, ILL. 2301 South Lawndale Avenue

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY 2857-58 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois TEL. ROCKWELL 4994

"PROSVETA" 2857 S. LAWDALE AVE.

Chicago 23, Ill. 19

Vaša naročnina na "Prosveto" je potekla z dnem _____

V slučaju, da je od strani upravitelja kakšna pomota, nas takoj obvestite, da se bomo za popravilo Z bratskim pozdravom ZA UPRAVO "PROSVETE"

CENE LISTU SO:

Za Zdrav. državo in Kanado \$6.00	Za Chicago in okolice je \$5.50
1 tednik in _____	1 tednik in _____
2 tednika in _____	2 tednika in _____
3 tednike in _____	3 tednike in _____
4 tednike in _____	4 tednike in _____
5 tednikov in _____	5 tednikov in _____

Za Evropo je Dnevnik \$11.00 — Tednik \$2.50

Iskolnize spodnji kupon, priložite potrebno vrsto denarja ali Money Order v glavnici in si naročite Prosveto, list, ki je vasa lastnina.

Prištetih so samo le one člani in družine, ki to dovolijo in ki živijo ali stanujejo na enem in istem naslovu.

V nobenem slučaju ne voč kot 5 tednikov

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov, ki so prištetih, preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, te takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vrsto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vrsto naročniku ali pa ustaviti dnevnik.

PROSVETA, SNPJ, 2857 S. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Priročeno pošiljam naročnino za list Prosveto vrsto \$ _____

1) Ime _____ Čl. družstva št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga priložite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2) _____ Čl. družstva št. _____

3) _____ Čl. družstva št. _____

4) _____ Čl. družstva št. _____

5) _____ Čl. družstva št. _____

Mesto _____ Družva _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

Kadar se preselite, vselej naznanite svoj stari in novi naslov!